

จดหมายข่าว สขร.

[http:// www.oic.go.th](http://www.oic.go.th)

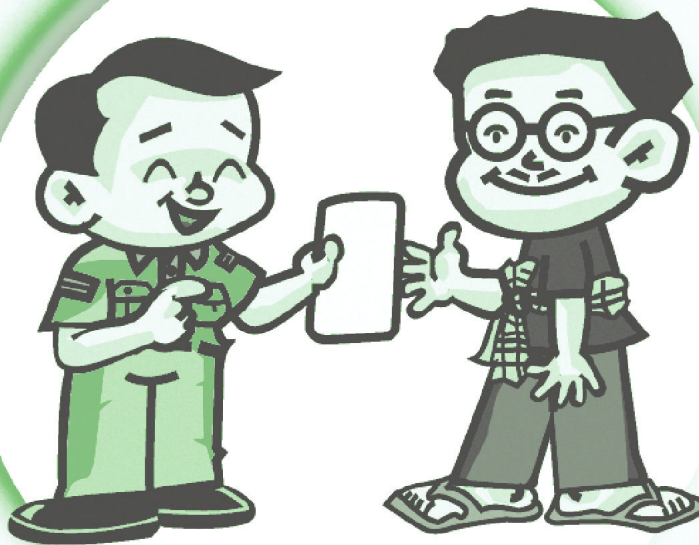
ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑๔ เดือนมีนาคม - เดือนเมษายน ๒๕๕๗

บทความ . หน้า ๑

สิทธิร้องเรียนตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ

เจาะใจคนในข่าว . หน้า ๔

สถานการณ์ด้านความโปร่งใสของต่างประเทศและประเทศไทย

เรื่องอุทธรณ์. หน้า ๑๐

- การขอสำเนาแถบบันทึกเสียงการประชุม
- การขอรายงานการสืบข้อเท็จจริง
ซึ่งเรื่องอยู่ระหว่างดำเนินการ
- การขอหนังสือรับรองผลงาน
และสัญญาซื้อขายครุภัณฑ์

บอกเล่าก้าวไกล. หน้า ๙

การจัดโครงการและการสัมมนาให้ความรู้ของ
สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

ถามมา-ตอบไป. หน้า ๑๒

สามารถขอสำเนาสำนวนการสอบสวน
ข้อเท็จจริงเพื่อปกป้องตนเอง ได้หรือไม่ ?

บทนำ

สำหรับจดหมายข่าว สขร. ฉบับนี้ นอกเหนือจากการเสนอความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ตามปกติแล้วยังได้นำสาระส่วนหนึ่งจากการสัมมนาดังกล่าวมาเสนอด้วย คือ เรื่องสถานการณ์ความโปร่งใสของต่างประเทศและประเทศไทย

สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารกับการเสริมสร้างความโปร่งใส

ในปี ๒๕๔๗ นี้ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.) มีเป้าหมายที่จะเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารให้กับภาคเอกชน ภาคสังคม และประชาชนทั่วไป โดยมุ่งหวังว่าการให้ประชาชนได้เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการได้บัญญัติไว้ นั้น จะเป็นกระบวนการสำคัญผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่สำคัญของสังคมเกี่ยวกับทัศนคติและความเชื่อในเรื่องความโปร่งใสและตรวจสอบได้ เพื่อให้สังคมในทุกภาคทุกส่วนเชื่อมั่นว่าในเวลาอีกไม่นานนัก สังคมไทยจะเป็นสังคมที่มีการบริหารเป็นไปด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ และไม่มีการทุจริตคอร์รัปชันอีกต่อไป

เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ที่ผ่านมา สขร. ได้จัดสัมมนาเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารให้กับผู้ประกอบการด้านรับเหมาก่อสร้าง หรืออุตสาหกรรมก่อสร้าง โดยมุ่งหวังว่าผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้าง ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวพันโดยตรงกับการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ เป็นผู้ที่เห็นหรือรู้ถึงความโปร่งใสหรือไม่โปร่งใสของหน่วยงานของรัฐได้ดีที่สุด จะทำอย่างไรให้ผู้ประกอบการเหล่านี้เกิดความเชื่อมั่นและเห็นทิศทางในอนาคตอันใกล้ที่ว่า กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่ไม่สุจริตในทุกรูปแบบจะถูกขจัดออกไป ผู้ประกอบการที่ทำถูกต้องจะได้รับการคุ้มครองและได้รับความเป็นธรรม

การสัมมนาดังกล่าวผ่านไปแล้ว แต่ สขร. ยังคงเดินทางต่อไปที่จะสร้างเครือข่ายกับผู้ที่ได้มาร่วมสัมมนา และจะจัดสัมมนากับภาคเอกชนและภาคสังคมอื่นๆ ให้กว้างขวางมากที่สุดต่อไป

สำหรับจดหมายข่าว สขร. ฉบับนี้ นอกเหนือจากการเสนอความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการตามปกติแล้ว ยังได้นำสาระส่วนหนึ่งจากการสัมมนาดังกล่าวมาเสนอด้วย คือ เรื่องสถานการณ์ความโปร่งใสของต่างประเทศและประเทศไทย

ชั่งทอง โอภาสศิริวิทย์
ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการ
ข้อมูลข่าวสารของราชการ

บทความ

สิทธิร้องเรียนตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ

พ.ต.ท. วรภัท วัชรยศธรรม (๑)

เจตนารมณ์ของกฎหมายนี้
มีความประสงค์ให้ประชาชน
ได้รับประโยชน์จากการใช้
สิทธิตามกฎหมาย เพื่อได้รับ
รู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ
ซึ่งจะทำให้ประชาชน
สามารถ ตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร
เกี่ยวกับการดำเนินงาน
ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

“ผู้ใดเห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่จัดพิมพ์ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๗ หรือไม่จัดข้อมูลข่าวสารไว้ให้ประชาชนตรวจดูได้ตามมาตรา ๙ หรือไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่ตนตามมาตรา ๑๑ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า หรือเห็นว่าตนไม่ได้รับความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้นั้นมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการ.....ในกรณีที่มีการร้องเรียนต่อกรรมการตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องเรียน ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นให้ขยายเวลาออกไปได้ แต่ต้องแสดงเหตุผลและรวมเวลาทั้งหมดแล้วต้องไม่เกินหกสิบวัน”

บทบัญญัติข้างต้น ปรากฏอยู่ในมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งกล่าวถึงสิทธิของประชาชนในการร้องเรียนหน่วยงานของรัฐ ซึ่งสรุปได้ในกรณีต่างๆ ดังนี้

๑. หน่วยงานของรัฐไม่จัดพิมพ์ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๗ ที่กำหนดให้ส่งข้อมูลข่าวสารของราชการไปลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา
๒. หน่วยงานของรัฐไม่จัดข้อมูลข่าวสารไว้ให้ประชาชนตรวจดูได้ตามมาตรา ๙ ที่กำหนดให้จัดข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ ณ หน่วยงานของรัฐนั้นๆ
๓. หน่วยงานของรัฐไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารให้ตามมาตรา ๑๑ ที่กำหนดให้เป็น การบริการตามคำขอเป็นการเฉพาะราย
๔. หน่วยงานของรัฐฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ
๕. หน่วยงานของรัฐปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า หรือ
๖. ประชาชนเห็นว่าตนไม่ได้รับความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันสมควร อันเกี่ยวกับกฎหมายนี้

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังได้กำหนดเกี่ยวกับการดำเนินการเรื่องร้องเรียน ซึ่งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการต้องพิจารณาดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องเรียน อย่างไรก็ตามการขยายเวลาดำเนินการเรื่องร้องเรียนนี้ออกไปได้หากมีเหตุจำเป็น แต่ต้องแสดงเหตุผลอันจำเป็นนั้น และรวมเวลาในการดำเนินการเรื่องร้องเรียนนับแต่วันที่รับคำร้องเรียน จนถึง การดำเนินการเสร็จสิ้นต้องไม่เกิน ๖๐ วัน จึงเห็นได้ว่า เจตนารมณ์ของกฎหมายนี้มีความประสงค์ให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการใช้สิทธิตามกฎหมาย เพื่อได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการซึ่งจะทำให้ประชาชนสามารถตรวจดูข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งเข้าถึงข้อมูลสาธารณะต่างๆ เพื่อให้

หากปฏิเสธก็ต้องแจ้งให้ทราบว่ามีข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลข่าวสารประเภทใด และไม่สามารถเปิดเผยได้ เพราะเหตุใด รวมทั้งแจ้งสิทธิอุทธรณ์ให้ทราบ เพื่อให้ผู้ขอสามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ได้ต่อไป

สามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้อย่างถูกต้องตรงกับความเป็นจริง ทั้งนี้ เพื่อสร้างเสริมการเข้าไปมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งการตรวจสอบการปฏิบัติงานของรัฐโดยประชาชนด้วย

เมื่อกฎหมายมีบทบัญญัติซึ่งได้กำหนดสิทธิของประชาชนเกี่ยวกับการร้องเรียน และหน้าที่ของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเกี่ยวกับการดำเนินการเรื่องร้องเรียนภายใน ๓๐ วัน รวมทั้งการขยายเวลาตามความจำเป็น แต่รวมแล้วต้องไม่เกิน ๖๐ วันดังกล่าว จึงเป็นความจำเป็นที่ต้องมีมาตรการเพื่อดำเนินการให้เรื่องร้องเรียนของประชาชนได้รับการปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายดังกล่าว คณะกรรมการฯ โดยคณะกรรมการพิจารณาและให้ความเห็นเรื่องร้องเรียน^(๒) จึงได้มีมติในการประชุมเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ กำหนดเกี่ยวกับการดำเนินการเรื่องร้องเรียน ดังนี้

(๑) กรณีที่มีการร้องเรียนมายังคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เรื่องร้องเรียนจะส่งเข้าสู่การดำเนินการของคณะกรรมการพิจารณาและให้ความเห็นเรื่องร้องเรียน โดยคณะกรรมการฯ ได้มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการจัดทำหนังสือแจ้งเชิญให้หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนไปชี้แจงข้อเท็จจริงกรณีที่มีการร้องเรียน โดยนำข้อมูลที่ถูกร้องเรียนไปประกอบการพิจารณาด้วย ทั้งนี้ หากหน่วยงานดังกล่าวได้ดำเนินการตามคำขอของผู้ร้องเรียนแล้ว หน่วยงานดังกล่าวเพียงรายงานผลการดำเนินการประกอบการชี้แจงให้ทราบก็สามารถยุติเรื่องร้องเรียนได้ การรายงานผลการดำเนินการนี้หน่วยงานของรัฐอาจแจ้งว่าจะเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยข้อมูลที่ถูกร้องเรียนก็ได้ แต่ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย กล่าวคือ หากปฏิเสธก็ต้องแจ้งให้ทราบว่า ข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลข่าวสารประเภทใด และไม่สามารถเปิดเผยได้เพราะเหตุใด รวมทั้งแจ้งสิทธิอุทธรณ์ให้ทราบ เพื่อให้ผู้ขอสามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ได้ต่อไป

(๒) หากหน่วยงานยังไม่สามารถแจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ขอทราบ ก็ต้องไปชี้แจงแสดงเหตุผลและการปฏิบัติเมื่อรับคำขอแล้วว่าได้ดำเนินการอย่างไรบ้างต่อที่ประชุมคณะกรรมการฯ ซึ่งมีการประชุมพิจารณาเป็นประจำทุกสัปดาห์ ซึ่งผลการประชุมพิจารณาจะสรุประยะเวลาที่กำหนดให้หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนนั้นจะต้องดำเนินการโดยมีการเร่งรัดการแจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ขอข้อมูลทราบภายในเวลาที่วัน (ส่วนใหญ่จะกำหนดให้แจ้งภายใน ๗-๑๐ วัน) ขึ้นอยู่กับข้อมูลข่าวสารที่มีการร้องขอ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน และระยะเวลาในการดำเนินการตามความเหมาะสมต่อไป ทั้งนี้จะมีการเร่งรัดติดตามผลการปฏิบัติงานกว่าหน่วยงานของรัฐนั้นแจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ขอข้อมูลทราบแล้ว จึงยุติเรื่องร้องเรียน

(๓) กรณีที่หน่วยงานมาชี้แจงต่อคณะกรรมการฯ แล้ว แต่ยังไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือกรณีมีปัญหาการปฏิบัติ คณะกรรมการฯ จะสรุปความเห็นเรื่องนั้นเสนอคณะกรรมการฯ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป รวมทั้งให้มีการจัดทำบัญชีสรุปการดำเนินการเรื่องร้องเรียนเสนอคณะกรรมการฯ ทราบในแต่ละเดือนด้วย

ดังนั้น มาตรการที่คณะกรรมการฯ กำหนดเพื่อดำเนินการเรื่อง ร้องเรียนตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบจากคณะกรรมการฯ จึงเป็นวิธีการเพื่อให้ประชาชนได้รับการปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อให้สามารถได้รับข้อมูลข่าวสารของราชการ

(๔) กรณีที่มีเรื่องร้องเรียนสำคัญ หรือเรื่องเร่งด่วน ให้ประธานอนุกรรมการฯ สามารถพิจารณาดำเนินการตามที่เห็นสมควร และรายงานให้ที่ประชุมทราบเพื่อดำเนินการต่อไป

การดำเนินการเรื่องร้องเรียนของคณะกรรมการพิจารณาและให้ความเห็นเรื่องร้องเรียนดังกล่าว เมื่อนำมาพิจารณากับระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ในการบริการข้อมูลข่าวสารของราชการแก่ประชาชนตามคำขอเฉพาะรายตามมาตรา ๑๑ ซึ่งระบุให้จัดหาข้อมูลข่าวสารในเวลาอันสมควร แต่มีปัญหาในทางปฏิบัติตลอดมาจนเป็นประเด็นที่ได้มีการนำเสนอให้แก้ไขกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อกำหนดเวลาให้แน่นอนชัดเจนลงไปว่า หน่วยงานของรัฐต้องจัดข้อมูลข่าวสารที่เปิดเผยได้ภายในเวลาเมื่อใด หากพิจารณาในรายละเอียดแล้วเป็นการยากที่จะกำหนดให้ชัดเจนไปได้ ดังนั้น มาตรการที่คณะกรรมการฯ กำหนดเพื่อดำเนินการเรื่องร้องเรียนตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบจากคณะกรรมการฯ จึงเป็นวิธีการเพื่อให้ประชาชนได้รับการปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อให้สามารถได้รับข้อมูลข่าวสารของราชการ

นอกจากการร้องเรียนกรณีหน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการดังกล่าวแล้วนี้ ยังมีกรณีการร้องเรียนเมื่อหน่วยงานของรัฐปฏิเสธว่า ไม่มีข้อมูลข่าวสารของราชการตามที่มีการร้องขอด้วยอีกกรณีหนึ่ง ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการต้องพิจารณาดำเนินการซึ่งกฎหมายได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการไม่มีข้อมูลข่าวสารดังกล่าวไว้ในมาตรา ๓๓ การดำเนินการกรณีหน่วยงานปฏิเสธว่าไม่มีข้อมูลข่าวสารนี้ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อดำเนินการกรณีร้องเรียน ให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการใช้อำนาจตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เพื่อตรวจสอบข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐ^(๑) เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการเรื่องร้องเรียนกรณีนี้ต่อไป ซึ่งวิธีการดำเนินการนั้นอาจถึงกับต้องเข้าไปตรวจค้นหาข้อมูลข่าวสารในหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนก็ได้

(๑) เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ๘ ผู้อำนวยการส่วนดำเนินการเรื่องร้องเรียนและตอบข้อหารือ

(๒) คำสั่งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ที่ ๓/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๔๕ ปัจจุบันมีการปรับปรุงใหม่เป็นคำสั่งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ที่ ๔/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๖

(๓) คำสั่งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ที่ ๔/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๔๕

เจาะใจคนในข่าว

สถานการณ์ด้านความโปร่งใสของต่างประเทศและประเทศไทย

การให้ข้อมูลประชาชนทราบ
ถึงความจำเป็น ข้อดี ข้อเสีย
เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้
ประชาชนยอมรับสนับสนุน

เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.) ได้จัดการสัมมนาเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ สำหรับผู้ประกอบการด้านอุตสาหกรรมก่อสร้าง ที่โรงแรมรอยัล ริเวอร์ และได้รับเกียรติจาก ดร.จรี วัจิตรวาทการ เลขาธิการองค์กรเพื่อความโปร่งใสแห่งประเทศไทย บรรยายเรื่อง สถานการณ์ด้านความโปร่งใสของต่างประเทศและประเทศไทย โดยกล่าวถึงความสัมพันธ์ของความโปร่งใสกับการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันของต่างประเทศ เจาะใจคนในข่าวจึงได้สรุปมาฝาก

● ความโปร่งใสมีความสำคัญอย่างไร

“ในระดับเวทีสากล เช่น องค์กรสหประชาชาติ (UN) หรือธนาคารโลก (World Bank) หรือองค์กรระหว่างประเทศทั้งหลาย คำว่า โปร่งใส ถูกนำมาใช้มากอาจจะเรียกว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของกระบวนการประชาธิปไตย และได้มีการตระหนักกันมากกว่าหลักธรรมาภิบาลจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าขาดความโปร่งใส สังคมที่เฝ้าหาความเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความโปร่งใสคู่ขนานกัน”

“หลักประชาธิปไตยพูดถึงความเสมอภาคหรือสิทธิขั้นพื้นฐานของสมาชิกในสังคม การใช้หลักนิติธรรม หลักกฎหมายและการมีส่วนร่วมของประชาชนเหล่านี้จะไม่เกิดขึ้นถ้าขาดความโปร่งใสในมิติต่างๆ”

● ความสำคัญของสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารกับความโปร่งใส

“ประชาชนมีสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการทำงานของภาครัฐ ในฐานะประชาชนผู้เสียภาษีที่อยากรู้ว่าโครงการใหญ่ที่รัฐคิดขึ้นมา หรือคำสั่งดำเนินการมาจากเหตุผลอะไร เช่น โครงการเมืองใหม่ทีนครนายก การให้ข้อมูลประชาชนทราบถึงความจำเป็น ข้อดีข้อเสีย เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้ประชาชนยอมรับสนับสนุน โดยการให้ข้อมูลในแง่ต่างๆ แก่ประชาชน ความโปร่งใสในการกำหนด ขั้นตอน กระบวนการ วิธีการทำงานต่างๆ จะช่วยให้สังคมเข้าใจ ไม่กล่าวหาว่ามีการคอร์รัปชัน หรือเล่นพรรคเล่นพวก ถ้าสิ่งเหล่านี้ได้รับการอธิบาย”

“ในสังคมที่กระบวนการเหล่านี้ไม่มีการอธิบายที่ชัดเจนก็จะเกิดความสับสน ประชาชนต้องใช้วิธีการอื่นเพื่อให้ได้ข้อมูล เช่น ปากต่อปาก เล่าสู่กันฟัง อย่างไม่เป็นทางการ ทำให้เป็นการบิดเบือนข้อมูล ก่อให้เกิดความสับสน ในที่สุดเกิดความไม่เข้าใจซึ่งอาจจะสร้างความเสียหายให้กับสังคม เพราะฉะนั้น ในสังคมประชาธิปไตย

เจาะใจคนในข่าว

ภูมิภาคเอเชียอาคเนย์มีประชากร ๕๐๐ กว่าล้านคน ประชากร ๑ ใน ๓ มีสิทธิเสรีภาพ ขั้นพื้นฐานแสดงว่าในภูมิภาคนี้มีความโปร่งใสถึงแม้กระบวนการสิทธิเสรีภาพประชาธิปไตยยังไม่เกิดขึ้นเต็มที่ แต่ประเทศไทยยังอยู่ในเกณฑ์ที่ดีกว่าประเทศอื่น

ประชาชนมีสิทธิที่จะรับรู้ข้อมูล แต่การรับรู้ต้องรวมถึงหน้าที่ของประชาชนที่จะติดตามตรวจสอบ ถ้าไม่ดีไม่ถูกก็ตั้งข้อสงสัย และในเวลาเดียวกันก็เป็นหน้าที่ของภาครัฐที่จะต้องเปิดเผย”

“สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการมีบทบาทสำคัญ ที่ต้องทำให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ และกระตุ้นให้หน่วยงานภาครัฐอื่นๆ เปิดเผยข้อมูลเพื่อสร้างความโปร่งใสให้กับประชาชน โดยเฉพาะการใช้จ่ายงบประมาณในการลงทุนโครงการใหญ่ๆ ต้องมีความชัดเจนโปร่งใส อธิบายได้ โดยทั่วไปแล้วการกำหนดนโยบายสาธารณะ การจัดสรรงบประมาณให้กับโครงการต่างๆ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนต้องรับทราบ”

“องค์กรในต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จจะมีการแถลงให้พนักงานทราบในฐานะที่เป็นสมาชิกว่าองค์กรมียุทธศาสตร์อย่างไร มีการลงทุนในด้านไหน จะก้าวไปทิศทางใด อย่างน้อยต้องให้ทราบว่ามีส่วนร่วม เพื่อจะได้เกิดพลังหนุนและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขององค์กร ในแง่การบริหารจัดการที่ดีทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน การสร้างความโปร่งใสทำให้องค์กรก้าวหน้า อันนี้เป็นพื้นฐานหลัก”

● ความเป็นอิสระของสื่อกับคุณค่าประชาธิปไตย

“จากการศึกษาเกี่ยวกับเสรีภาพของสื่อมวลชนในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ได้แก่ ไทย ลาว เขมร พม่า เวียดนาม มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ พบว่าประเทศที่สื่อมวลชนมีอิสรภาพมากที่สุด คือ ฟิลิปปินส์ อันดับสอง คือ ไทย แม้สื่อไทยจะถูกกักก่ายไม่เป็นอิสระ แต่ถ้าเทียบกับประเทศอื่นๆ แล้ว เราอยู่ในอันดับ ๒ โดยเฉพาะสื่อหนังสือพิมพ์ ในอดีตสื่อมีความเป็นอิสระพอสมควรถึงแม้ภายใต้ยุคเผด็จการสื่อก็ยังพอทำงานได้ ไม่ถูกยุบหรือต้องพุดตามรัฐบาลทุกอย่าง ผิดกับประเทศเพื่อนบ้านบางแห่งที่เปิดหนังสือพิมพ์แล้วมีแต่คำแถลงการณ์ของรัฐบาล นั่นคือการไม่มีเสรีภาพอย่างแท้จริง”

“ประเทศที่ร่ำรวยก้าวหน้าอย่างสิงคโปร์ สื่อของเขาไม่ได้มีอิสรภาพเท่ากับสื่อมวลชนไทย อันนี้เป็นตัวบ่งชี้ว่าพัฒนาการทางเศรษฐกิจกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนอาจจะไม่ไปด้วยกันได้ ประเทศไทยในอดีตอาจไม่มีพัฒนาการด้านเศรษฐกิจเท่าสิงคโปร์ แต่เรื่องสิทธิมนุษยชน สิทธิของประชาชน สิทธิของสื่อมวลชนที่ติดตามตรวจสอบสังคม การทำงานของภาครัฐไทยดีกว่ามาก มีความหวังว่าจุดเด่นนี้ยังไม่ถูกกลืนหายไปโดยกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม เพราะตรงนั้นจะเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญให้คุณค่ากับประชาธิปไตย สื่อที่ถูกปิดกั้นเป็นตัวบ่งบอกว่าสังคมนั้นไม่มีอิสรภาพ ประเทศที่พัฒนาทั่วโลก สื่อมักจะไม่ได้ถูกกักก่ายแต่สื่อถูกฟ้องได้ ถ้าไม่เป็นกลาง บิดเบือนข้อเท็จจริง โดยให้กระบวนการยุติธรรมเป็นผู้ตัดสิน”

“ภูมิภาคเอเชียอาคเนย์มีประชากรกว่า ๕๐๐ ล้านคน ประชากร ๑ ใน ๓ มีสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน แสดงว่าในภูมิภาคนี้มีความโปร่งใส ถึงแม้กระบวนการสิทธิเสรีภาพประชาธิปไตยยังไม่เกิดขึ้นเต็มที่ แต่ประเทศไทยยังอยู่ในเกณฑ์ที่ดีกว่าประเทศอื่น”

เจาะใจคนในข่าว

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นกฎหมายสำคัญที่จะช่วยให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ให้ความเป็นธรรมกับประชาชนที่จะขอข้อมูลข่าวสารเป็นการรับประกันว่าประชาชนสามารถขอได้ในเวลาเดียวกันก็ช่วยเสริมสร้าง ความโปร่งใสในระบบราชการด้วย

● สถานภาพของประเทศไทยในด้านการโปร่งใส

“เรื่องของความโปร่งใสกับการคอร์รัปชัน ในเวทีสากลจะมีการสำรวจความคิดเห็นของคนในประเทศต่างๆ แล้วจัดอันดับทุกปีว่าประเทศไหนโปร่งใสมากที่สุด ประเทศไหนน้อยที่สุด ในปีที่ผ่านมา ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ ๗๐ จาก ๑๓๓ ประเทศ จะเห็นได้ว่า ฮังการี มาเลเซีย ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลี มีอันดับความโปร่งใสดีกว่า ประเทศไทยซึ่งสะท้อนภาพว่ามีการคอร์รัปชันน้อยกว่า จากการสำรวจคะแนนของคนไทย ที่ออกมายังไม่ค่อยดีมีการขยับขึ้นขยับลงค่อนข้างต่ำ อันนี้เป็นประเด็นที่เราจะต้องมาช่วยกันรณรงค์กระตุ้นให้เกิดพลังต่อต้านการคอร์รัปชัน สร้างความโปร่งใส ต้องมองประโยชน์ของการจัดลำดับ ว่า เป็นกลไกจากภายนอกที่มากระตุ้นให้เกิดพลัง”

● กลไกของรัฐธรรมนูญกับการต่อต้านคอร์รัปชันของไทย

“ถ้ามองกลไกต่างๆ ที่จะช่วยให้เกิดความโปร่งใสและต่อต้านการคอร์รัปชันได้ดีขึ้น รัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ เปิดกว้างให้ประชาชนมีสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สิทธิในการแสดงความรู้สึกบ้างแตกต่างกัน ในมาตรา ๕๘ ได้พูดถึงสิทธิพื้นฐานของการรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชน รัฐธรรมนูญได้ให้ไว้เต็มที่ไม่ว่าสิทธิสตรีที่จะเท่าเทียมกับบุรุษ ทั้งคนชรา คนพิการ ได้รับการรับรองสิทธิเหมือนกันหมด รัฐธรรมนูญยังเปิดโอกาสให้ก่อตั้งองค์กรใหม่ๆ ซึ่งไม่มีในอดีต องค์กรเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างความโปร่งใส ความเป็นประชาธิปไตย พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นกฎหมายสำคัญที่จะช่วยให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ให้ความเป็นธรรมกับประชาชนที่จะขอข้อมูลข่าวสารเป็นการรับประกันว่าประชาชนสามารถขอได้ ในเวลาเดียวกันก็ช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสในระบบราชการด้วย”

● ยุคใหม่ของระบบราชการที่เปิดเผย โปร่งใสประชาชนมีส่วนร่วม

“ประเทศไทยในอดีตเหมือนกับหลายประเทศที่ภาครัฐมีอำนาจ การทำงานของภาครัฐทำไปโดยคิดว่าต้องปกปิดข้อมูลหลายๆ อย่างเพื่อประโยชน์ของทางราชการ การปกปิดเป็นเรื่องธรรมดา แต่เมื่อเรามี พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ และมีหน่วยงานเข้ามาดูแลเรื่องนี้แล้ว เรากำลังอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนผ่านทัศนคติของคนไทยจากเดิมที่มองว่าหน่วยงานราชการมีความเบ็ดเสร็จในตัวเอง ข้อมูลต่างๆ ไม่ต้องเปิดเผย เข้าสู่ยุคใหม่ที่มองว่าระบบราชการเป็นระบบเปิด ประชาชนมีส่วนร่วมเข้ามาตรวจสอบได้ มองว่าการปกปิดข้อมูลนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ธรรมดา เรากำลังปรับเปลี่ยนความเชื่อจากวัฒนธรรมของการปกปิดเป็นความกลับมาสู่วัฒนธรรมใหม่ การเปิดเผยโปร่งใสเป็นเรื่องปกติ แต่จะให้ภาครัฐเปิดเผยทุกเรื่องไม่ได้ เช่น เรื่องเศรษฐกิจระดับประเทศที่มีความละเอียดอ่อนไม่ต้องเปิดเผย การไปขอข้อมูลข่าวสารต้องมีการขออนุญาต การใช้ข้อมูลข่าวสารให้เกิดความโปร่งใสต้องพึงระมัดระวังไม่ไปละเมิดสิทธิของคนอื่น”

“พระราชกฤษฎีกาเรื่องการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี เป็นเครื่องมืออีกอย่างหนึ่งที่ช่วยให้เกิดความโปร่งใสในการบริหารจัดการ และยังมียุทธศาสตร์ที่ทำให้ระบบราชการเป็นระบบเปิด ผลักดันโดย ก.พ.ร. ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะดึงให้ประชาชน

ความโปร่งใสในประเทศไทย
จะต้องมีมิติอื่นไม่ใช่มีเพียง
แค่กฎหมาย แล้วยึดว่าดี
แล้วต้องมีมิติอื่นๆ เช่น
ความแน่นแฟ้น และตั้งใจของ
ผู้มีอำนาจตั้งแต่ระดับประเทศ
ลงไปถึงระดับท้องถิ่น

เข้ามามีส่วนร่วม เพราะฉะนั้น เป็นการก้าวเข้าสู่ยุคใหม่ กลไกหลายอย่างของภาครัฐ พยายามที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมติดตามตรวจสอบการทำงานของ ภาครัฐอันนี้เป็นจุดเริ่มต้น ผลจะเป็นอย่างไรยังไม่ทราบ แต่อย่างน้อยก็มีความตั้งใจ ที่จะขยายสิ่งเหล่านี้ให้เกิดขึ้น”

● กลไกขององค์กรตามรัฐธรรมนูญกับการส่งเสริมความโปร่งใส

“กลไกทางด้านสถาบันองค์กรต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามรัฐธรรมนูญ เช่น กกต. ปปช. ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง ผู้ตรวจการรัฐสภา เป็นต้น เป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยถ่วงดุล อำนาจของฝ่ายบริหาร สร้างความโปร่งใสให้เกิดขึ้น มีระบบถ่วงดุลอำนาจต่างๆ ให้กับ ประชาชน แต่สถานภาพความโปร่งใสทำไม่ยั้งน้อยหรือการคอร์รัปชันยังไม่ลดลง ในเมื่อมีกลไกที่จะสร้างความชอบธรรมให้กับการทำงาน ประชาชนมีโอกาสเข้าถึง กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างอย่างเป็นธรรมหรือไม่ ตรงนั้นยังไม่ไปถึงเพราะอะไร”

● ประสบการณ์ของต่างประเทศในการต่อต้านคอร์รัปชัน

“ฮ่องกงในอดีตมีการคอร์รัปชันมากมาย จึงได้มีการตั้งองค์กรคล้าย ปปช. ซึ่งสามารถลดปัญหาการคอร์รัปชันได้มากพอสมควร เรียกว่า I.C.A.C. เป็นหน่วยงานที่ ตั้งขึ้นมาเป็นพิเศษแต่มีอำนาจมากกว่า ปปช. ของประเทศไทย คนที่ทำงานนี้ต้องถูก คัดเลือกมาอย่างดี เสียสละ ไม่มีผลประโยชน์ส่วนตัวเข้าไปเกี่ยวข้องทุกอย่าง ทำงาน ปราศคอร์รัปชันอย่างเดียว ได้รับเงินเดือนสูงกว่าข้าราชการธรรมดา คนทำงานในด้านนี้ หากมีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ต้องถูกลงโทษหนัก”

“ประเทศสิงคโปร์ ข้าราชการจะได้รับเงินเดือนที่แพงมาก เพราะผู้นำประเทศ ของเขาต้องการที่จะกำจัดคอร์รัปชันโดยมีมาตรการหลายอย่าง นายกรัฐมนตรีของ สิงคโปร์เป็นผู้ที่มีเงินเดือนสูงที่สุดในโลก เจ้าหน้าที่ภาครัฐเงินเดือนสูงมากในหลายตำแหน่ง เพราะเขาต้องการให้คนเก่งอยู่ในภาครัฐ ไม่ใช่ภาครัฐเป็นที่ฝึกคนให้ภาคเอกชน หลายประเทศคนที่เข้ามาบริหารราชการมักจะเป็นการเริ่มต้นการทำงาน พอเก่งก็ถูก เอกชนซื้อตัวไป ภาครัฐต้องคอยสอนคนใหม่ การให้เงินเดือนสูงจึงเป็นการป้องกันไม่ ให้สมองไหลไปสู่ภาคอื่น”

“ประเทศเกาหลี การจัดซื้อจัดจ้างผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นการซื้อที่โปร่งใส ผู้สนใจ สามารถเข้าไปดูได้ว่าใครเสนออย่างไร เเท่าไร ให้ประชาชนตรวจสอบเอง ประเทศโคลัมเบีย การจัดซื้อจัดจ้างเมื่อดำเนินการเสร็จแล้วต้องใส่เว็บไซต์ เป็นการตรวจสอบกันเอง ของผู้รับเหมา ถ้าพบว่าไม่โปร่งใสจะถูกลงโทษ ทั้งเจ้าหน้าที่รัฐและคนให้สินบน”

● การต่อต้านคอร์รัปชันโดยสหประชาชาติและนานาชาติ

“ในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ที่ประชุมใหญ่องค์การสหประชาชาติได้มีมติรับรองให้มี อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการคอร์รัปชัน รวมทั้งมีการรวมกลุ่มของประเทศที่พัฒนา แล้ว มีการเขียนปฏิญญาร่วมกันว่าไม่ให้มีสินบน ถ้ามีการติดสินบนในกลุ่มคน ของประเทศที่มีปฏิญญาร่วมกันก็จะมีการลงโทษคนของประเทศนั้น ความสำเร็จใน ส่วนนี้ไม่ได้มาจากกฎหมายหรือกลไกเหล่านี้เพียงอย่างเดียว ที่สำเร็จได้เพราะมีกลุ่ม

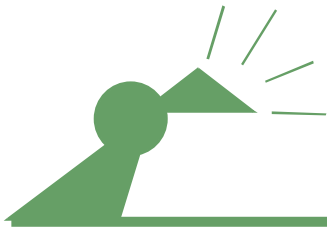
เจาะใจคนในข่าว

ประชาชนร่วมติดตามตรวจสอบ กลุ่มประชาชนจะสร้างฐานข้อมูลในด้านนี้โดยเฉพาะ เพื่อให้คนได้ศึกษาวิจัยต่อว่าทำไมต้องมีความโปร่งใส เพราะความโปร่งใสนั้นจะช่วยให้ทุกคนที่เป็นผู้ประกอบการมองว่ามีโอกาสเท่าเทียมกัน ขจัดทางเลือกปฏิบัติโดยเฉพาะกรณีการจัดซื้อจัดจ้าง ดังนั้น การกำหนดคุณสมบัติต้องโปร่งใสและเป็นธรรม การประกาศทั่วถึง กระบวนการ ขั้นตอนต่างๆ ต้องรู้เท่ากัน ขั้นตอนการตัดสินต้องมีความยุติธรรม มีเหตุมีผลและไม่เลือกปฏิบัติ”

สรุป

“ความโปร่งใสในประเทศไทยจะต้องมีมิติอื่นไม่ใช่มีเพียงแค่กฎหมาย แล้วยึดว่าดีแล้ว ต้องมีมิติอื่นๆ เช่น ความแน่วแน่และตั้งใจของผู้มีอำนาจตั้งแต่ระดับประเทศลงไปถึงระดับท้องถิ่น นอกจากนั้น ต้องทำให้ประชาชนเข้าใจในแต่ละกระบวนการ การเปลี่ยนผ่านวัฒนธรรม ปรับเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยมในระบบอุปถัมภ์ เสียสละเพื่อส่วนรวมเน้นการมีส่วนร่วม ถ้าอยากเห็นสังคมไทยโปร่งใส ทุกคนต้องร่วมกัน ปฏิรูปค่านิยม รู้จักสิทธิและหน้าที่ สร้างคุณค่าในระบบประชาธิปไตย”

บอกเล่าก้าวไกล

ป ระสบความสำเร็จพอสมควรกับการสัมมนาให้ความรู้เรื่องสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารให้แก่ภาคเอกชนเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา ซึ่งเป็นการจัดครั้งแรกให้แก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมก่อสร้าง สำหรับการสัมมนาครั้งที่ ๒ กำหนดจัดในวันพฤหัสบดีที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๔๗ ณ โรงแรมอินทราวิญญู และ วันศุกร์ที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๗ ณ โรงแรมปรีณิพพาเลช มหาสารคาม ขอเชิญชวนผู้สนใจร่วมรับฟังโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

บ ดินเคื่องแล้วสำหรับโครงการตรวจแนะนำศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งเป็นมติจากการประชุมคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (กขร.) เมื่อเดือนเมษายนปีที่แล้ว สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการตั้งเป้าหมายว่าจะตรวจให้ครบ ๗๐ ศูนย์ในปีนี ขณะนี้มีหน่วยงานที่ได้รับการตรวจแนะนำไปแล้วประมาณร้อยละ ๕๐

ก ฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นเสมือนกลไกที่จะช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ เรียกว่า ราชการยุคใหม่ต้องโปร่งใสสามารถชี้แจงให้ประชาชนรับรู้และเข้าใจได้ถึงเหตุผลที่นำไปสู่การตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อให้การเผยแพร่เป็นไปอย่างกว้างขวาง สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ จึงจัดสัมมนาให้ความรู้แก่สื่อมวลชน ผู้ดำเนินรายการท้องถิ่น และหอกระจายข่าว ใน ๖ จังหวัด ซึ่งได้ดำเนินการไปแล้ว ๔ จังหวัด คือ เพชรบูรณ์ กาฬสินธุ์ สุราษฎร์ธานีและจันทบุรี สำหรับ ๒ จังหวัดที่เหลือ คือลพบุรีและกาญจนบุรี จะจัดขึ้นในเดือนพฤษภาคมนี้ ผลจากการสัมมนาที่ผ่านมาพบว่าผู้เข้าสัมมนา เคยใช้สิทธิขอข้อมูลข่าวสารไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ เรื่องที่ขอดูมากที่สุด คือ แผนงาน โครงการและงบประมาณ รองลงมาคือ เรื่อง การประกาศจัดซื้อจัดจ้าง และผลการพิจารณา ในอนาคตหากประชาชนมีความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของกฎหมายนี้ จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมายมากขึ้น

เ ในส่วนการให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่รัฐทางสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้จัดโครงการสัมมนาให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการให้กับเจ้าหน้าที่ในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นใน ๔ จังหวัด ซึ่งได้ดำเนินการแล้ว ๒ จังหวัด คือ ชุมพรและแพร่ ยังคงเหลืออีก ๒ จังหวัด คือ เลยและระยอง ซึ่งมีกำหนดจัดในเดือนเมษายนและมิถุนายนนี้ ผลการสัมมนาพบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนาได้เสนอให้เพิ่มเวลาและควรจัดอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งควรจัดทำหนังสือคู่มือที่อ่านเข้าใจง่าย ฯลฯ

! เรื่องอุทธรณ์ !

ฉบับนี้ได้คัดเลือกกรณีอุทธรณ์ซึ่งมีความหลากหลายประเด็นมาฝากกัน เรื่องแรกเป็นการประชุมสภาเทศบาลภายหลังการประชุมสมาชิกที่เข้าประชุมขอสำเนาฉบับบันทึกเสียงการประชุมจากประธานสภาแต่ได้รับการปฏิเสธ เรื่องที่สอง การขอรายงานการสืบข้อเท็จจริงซึ่งเรื่องดังกล่าวอยู่ระหว่างดำเนินการ หน่วยงานจะปฏิเสธได้หรือไม่ และเรื่องสุดท้าย การขอหนังสือรับรองผลงานการติดตั้งเครื่องปรับอากาศและสัญญาซื้อขายครุภัณฑ์สำนักงาน หน่วยงานเจ้าของข้อมูลไม่ได้หรือไม่ ทั้ง 3 เรื่องนี้ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารจะมีคำวินิจฉัยอย่างไร

เรื่องอุทธรณ์

ล เรื่องแรก ผู้อุทธรณ์เป็นสมาชิกเทศบาลตำบลไทรน้อย ได้มีหนังสือถึงประธานสภาเทศบาลตำบลไทรน้อยเพื่อขอสำเนาฉบับบันทึกเสียงการประชุมสภาเทศบาล เพื่อนำมาทบทวนและนำความคิดเห็นของที่ประชุมมาเป็นแนวทางการปฏิบัติหน้าที่แต่สภาเทศบาล ตำบลไทรน้อยไม่อนุญาต เนื่องจากการจัดทำรายงานการประชุมและสภาเทศบาลได้รับรองรายงานการประชุมแล้ว

คำวินิจฉัย

ค คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย พิจารณาแล้วเห็นว่า เจ้าหน้าที่ไม่มีเจตนาที่จะบันทึกเสียงไว้เป็นบันทึกของราชการโดยตรง แต่บันทึกไว้เพื่อจัดทำเป็นรายงานการประชุมที่เป็นลายลักษณ์อักษร ฉบับบันทึกเสียงจึงเป็นเพียงอุปกรณ์ที่ใช้อำนวยความสะดวกในการจัดทำรายงานของเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการจัดทำรายงานการประชุมเท่านั้น รายงานการประชุมดังกล่าวจะเป็นข้อมูลข่าวสารของราชการที่ต้องก็ต่อเมื่อเจ้าหน้าที่ได้จัดทำเอกสารเป็นรายงานการประชุมเสนอต่อที่ประชุมเพื่อตรวจสอบรับรองความถูกต้องเสียก่อน ดังนั้น ฉบับบันทึกเสียงการประชุมจึงไม่ใช่ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ การที่สภาเทศบาลตำบลไทรน้อยปฏิเสธที่จะสำเนาฉบับบันทึกเสียงการประชุมให้แก่ผู้อุทธรณ์จึงเป็นการชอบด้วยกฎหมาย

เรื่องอุทธรณ์

ล เรื่องที่สอง ผู้อุทธรณ์ ขอรายงานการสืบข้อเท็จจริงกรณีที่ดินร้องเรียนกล่าวหาว่าผู้อำนวยการโรงเรียน ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบจากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ แต่ได้รับการปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เนื่องจาก เรื่องดังกล่าวอยู่ระหว่างการดำเนินการสรุปข้อเท็จจริงและเสนอความเห็นต่อผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรีให้พิจารณาตามอำนาจหน้าที่ ดังนั้น การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอาจกระทบต่อความเป็นอิสระในการเสนอความเห็นของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และอาจกระทบต่อกระบวนการพิจารณาของผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นได้ อีกทั้งผลการพิจารณาข้อมูลข่าวสารดังกล่าวยังไม่เป็นที่ยุติ ประกอบกับได้กำหนดชั้นความลับของข้อมูลข่าวสารไว้

คำวินิจฉัย

ค คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย พิจารณาแล้วเห็นว่าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรายงานการสืบหาข้อเท็จจริงร้องเรียนกล่าวหาผู้อำนวยการโรงเรียนว่าปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบอยู่ในกระบวนการพิจารณา หากให้มีการเปิดเผยอาจจะกระทบต่อกระบวนการพิจารณาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรีและทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพหรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ อีกทั้งการจัดทำข้อมูลข่าวสารดังกล่าว ยังอยู่ในขั้นตอนของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการสรุปข้อเท็จจริงและจัดทำความเห็นประกอบการเสนอผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรีพิจารณาข้อมูลข่าวสารตามคำขอมีลักษณะเป็นความเห็นภายในของเจ้าหน้าที่ จึงพิจารณาเห็นว่าข้อมูลข่าวสารดังกล่าวอยู่ในข่ายข้อยกเว้นที่หน่วยงานของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยก็ได้

เรื่องอุทธรณ์

ล เรื่องที่สาม ผู้อุทธรณ์ มีหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา ในฐานะปฏิบัติราชการแทนอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์ ขอหนังสือรับรองผลการติดตั้งเครื่องปรับอากาศและสัญญาซื้อขายครุภัณฑ์สำนักงาน เพื่อใช้ประกอบการดำเนินคดีปกครอง แต่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์แจ้งว่าไม่สามารถเปิดเผยได้ เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย และเพื่อรักษาผลประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้อง

คำวินิจฉัย

ค คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมาย พิจารณาแล้วเห็นว่าหนังสือรับรองเป็นเอกสารที่ออกโดยหน่วยงานของรัฐในการให้การรับรองผลงานที่ผู้ได้รับการรับรองต้องนำมาแสดงตามเงื่อนไขที่ทางราชการกำหนดในการประกวดราคา เป็นเอกสารของราชการที่ประชาชนสามารถสิทธิขอได้ตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ สำหรับสัญญาซื้อขายตามเอกสารประกวดราคาเป็นข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานและเอกชนที่เกี่ยวข้องจัดทำขึ้นตามอำนาจหน้าที่ อีกทั้งสัญญาซื้อขายดังกล่าวเมื่อผู้มีอำนาจลงนามแล้ว จะต้องปฏิบัติตามประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการที่กำหนดให้เป็นเอกสารที่ต้องจัดไว้ให้ประชาชนตรวจดูได้ตามมาตรา ๙ (๘) คณะกรรมการวินิจฉัยฯ จึงมีคำวินิจฉัยให้กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับหนังสือรับรองผลงาน และสัญญาซื้อขายตามอุทธรณ์ให้แก่ผู้อุทธรณ์

คำถาม ? ตอบไป !

ลเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐถูกตั้งกรรมการสอบสวนทางวินัยซึ่งเรื่องอยู่ระหว่างดำเนินการ กรณีเช่นนี้ เขาสามารถขอสำเนาสำนวนการสอบสวนข้อเท็จจริงเพื่อปกป้องตนเอง ได้หรือไม่ ?

คำถาม

เจ้าหน้าที่องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อ.ต.ก.) จำนวน ๔ คน ถูกตั้งกรรมการสอบสวนวินัยเนื่องจากการทุจริตประพฤติมิชอบ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้ว ปรากฏว่ามีมูล จึงแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย โดยมีเลขาธิการ อ.ต.ก. เป็นกรรมการและเลขาธิการ และกระทรวงเกษตรฯ ได้สำเนาข้อมูลดังกล่าวส่งกองปราบปราม สำนักงานตำรวจแห่งชาติดำเนินคดีอาญาต่อไป เจ้าหน้าที่ที่ถูกตั้งกรรมการสอบสวนได้ใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ขอสำเนาสำนวนการสอบสวนข้อเท็จจริงที่กระทรวงเกษตรฯ ส่งให้ อ.ต.ก. ดำเนินการ โดยตีตราลับกรณีนี้ อ.ต.ก. ต้องดำเนินการอย่างไร

คำตอบ

ความน่าสนใจของเรื่องนี้คือ ข้อมูลที่ถูกร้องขอเป็นข้อมูลที่ อ.ต.ก. มิได้จัดทำขึ้นเอง และเป็นข้อมูลที่มีการกำหนดชั้นความลับไว้ด้วย การพิจารณาในประเด็นนี้ควรเป็นอย่างไร พ.ต.ท.วรัท วิเชียรสรรค์ ผู้อำนวยการส่วนดำเนินการเรื่องร้องเรียนและตอบข้อหารือ ได้ให้ความเห็นว่าเนื่องจากข้อมูลที่ถูกขอ อยู่ระหว่างดำเนินการในชั้นคดีวินัยและอาญาซึ่งยังไม่เสร็จสิ้น และอาจพิจารณาว่าเป็นความเห็นและคำแนะนำภายในหน่วยงาน เพื่อดำเนินการเรื่องหนึ่งเรื่องใด อ.ต.ก. จึงสามารถปฏิเสธได้ตามมาตรา ๑๕ (๒) (๓) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลนี้กระทรวงเกษตรฯ เป็นผู้จัดทำ และกำหนดชั้นความลับไว้ ดังนั้น อ.ต.ก. อาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยก็ได้ ตามมาตรา ๑๒ วรรค ๒ ที่บัญญัติว่า “ถ้าหน่วยงานของรัฐผู้รับคำขอเห็นว่าข้อมูลข่าวสารที่มีคำขอเป็นข้อมูลที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นและได้ระบุนำมาเปิดเผยไว้ตามระเบียบที่กำหนดตามมาตรา ๑๖ ให้ส่งคำขอนั้นให้หน่วยงานของรัฐผู้จัดทำข้อมูลข่าวสารนั้นพิจารณา..” คือจัดส่งคำขอไปยังกระทรวงเกษตรฯ โดยอาจมีความเห็นประกอบในเรื่องความเสียหายหากเปิดเผยไปด้วยและแจ้งผู้ขอข้อมูลให้ไปติดต่อกระทรวงเกษตรฯ โดยตรง

บอกอ

ที่ปรึกษา

รองพล เจริญพันธุ์

รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ชั่งทอง โอกาสศิริวิทย์

ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการ

ข้อมูลข่าวสารของราชการ

คณะทำงาน

วนิดา สักการโกศล

สมรพันธุ์ ดอกไม้ทอง

พ.ต.ท.วรัท วิเชียรสรรค์

เยี่ยมศักดิ์ คู่อินทร์

นิติ วิรัชวงศ์

ภักพิชา จันทรศิริ

ปณิศา เหลืองวรเมท

ยง ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา

วรรณา ศรีนนท์

(เลขานุการคณะทำงาน)

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

เป็นกฎหมายของประชาชนทุกคน เพื่อคุ้มครองสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน
และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการตรวจสอบกระบวนการทำงานของ
ระบบราชการให้มีความโปร่งใส และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
โดยยึดหลักที่ว่า

" เพิ่มความโปร่งใส สร้างความมั่นใจ ราชการไทยพร้อมให้ข้อมูล "

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

THE OFFICE OF THE OFFICIAL INFORMATION COMMISSION

ชั้น ๔ อาคารสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐

โทร. ๐ ๒๒๘๑ ๘๕๕๒-๓ โทรสาร ๐ ๒๒๘๑ ๘๕๕๓ Website: www.oic.go.th